

Тодошак Олег Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
декан судово-адміністративного факультету, доцент кафедри
адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДАХ У СПРАВАХ ЩОДО ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Адміністративна відповідальність в Україні залишилася тією сферою, яка майже не зазнала змін в ході широкомасштабної реформи державного управління, правосуддя, боротьби з корупцією. Саме адміністративна відповідальність консервує залишки радянської правової доктрини, що розбалансовує усю правову систему, створює загрози для успішності реалізації реформ. Тим не менш, нажаль саме адміністративна відповідальність і досі залишилася поза увагою законодавця. Окремі безсистемні зміни лише погіршують стан, вибиваючи «по камінцю» із уже давно аварійної будови найпоширеніших заходів реагування на неправомірну поведінку людини.

Оновлення процесуальних кодексів також обійшло стороною Кодекс України про адміністративні правопорушення, але окремі зміни, внесені в КАС України мають безпосереднє відношення до інституту адміністративної відповідальності. Так, ст. 286 КАС України врегульовує особливості розгляду і вирішення справ з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності. Це провадження створює механізм захисту людини від неправомірного рішення, прийнятого у позасудовому порядку суб'єктом владних повноважень щодо застосування заходів адміністративної відповідальності. При цьому, призначення адміністративної юстиції в тому числі і щодо цих справ, полягає у

здійсненні тільки правового контролю, а не контролю за доцільністю управлінської діяльності [2, с. 265].

На сьогоднішній день провадження у справах про адміністративні правопорушення передбачають два безальтернативних способи: судовий і позасудовий розгляд і вирішення справи. При цьому формується дві автономних системи гарантування законності прийнятого рішення про притягнення до адміністративної відповідальності: 1) якщо справа розглядалася місцевим загальним судом за правилами КУпАП – оскарження можливе в апеляційному порядку в цій самій системі судів; 2) якщо справа розглядалася і вирішувалася суб'єктом владних повноважень – оскарження можливе в адміністративному суді першої інстанції. Ці два механізми оскарження рішення про притягнення до адміністративної відповідальності мають абсолютно різну природу і вирішують різні завдання. В першому випадку апеляційний суд переглядає судові рішення на предмет його законності і обґрунтованості, має змогу переглянути і оцінити усі обставини справи, які були встановлені судом першої інстанції. В другому випадку, адміністративний суд перевіряє законність рішення суб'єкта владних повноважень і вивчає його на предмет прийняття: а) на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України; б) з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано; в) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); г) безсторонньо (неупереджено); д) добросовісно; є) розсудливо; е) з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи всім формам дискримінації; ж) пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія); з) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення; і) своєчасно, тобто протягом розумного строку. Таким чином, можна побачити, що адміністративний суд

концентрує увагу на дотримання вимог верховенства права, законності та процедурного супроводження. Сутність справи та обставини, які стали підставою для притягнення особи до адміністративної відповідальності не входять до предмету доказування у справі. Р.В. Миронюк взагалі звужує такі критерії до принципів адміністративної процедури, вироблені у практиці європейських країн [3, с. 79].

Характеризуючи специфіку діяльності адміністративних судів при розгляді і вирішенні справ про притягнення до адміністративної відповідальності, слід підтримати позицію А.В. Кишинського, який відзначає, що оцінці підлягають різні критерії: в ст. 17 КУпАП – обставини, які повинні обов’язково враховуватись суб’єктом адміністративно-деліктної юрисдикції при винесенні рішення у справі про адміністративне правопорушення; в ст. 285 умови, за дотримання яких суб’єкт адміністративно-деліктної юрисдикції може прийняти законне рішення у справі про адміністративне правопорушення. Тобто перші є формою розумової діяльності суб’єктів адміністративно-деліктної юрисдикції, а другі – способами такої діяльності [1, с. 114]. О.М. Пасенюк наголошує на тому, що адміністративні суди розглядають скарги осіб щодо порушення їх прав притягненням до адміністративної відповідальності, а КУпАП регулює правовідносини, пов’язані з порушенням особою адміністративних норм, і визначає межі й порядок застосування адміністративного стягнення [4, с. 5].

Водночас, оновлене положення ст. 286 КАС України конкретизує повноваження адміністративного суду за наслідками розгляду і вирішення справи про оскарження рішення суб’єкта владних повноважень про притягнення до адміністративної відповідальності і встановлює можливість адміністративного суду змінити захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення за умови, щоб стягнення не було посилено. Як уявляється, для того, щоб вирішити

питання про обрання адміністративного стягнення адміністративний суд має дослідити склад адміністративного правопорушення, з'ясувати всі обставини справи про адміністративного правопорушення, які мають значення для визначення міри покарання. Таким чином, адміністративний суд має здійснювати розгляд справи про адміністративне правопорушення, що суперечить ідеї адміністративної юстиції.

Таким чином, виникає питання, чи достатньо у адміністративного суду можливостей для з'ясування спірозмірності накладеного суб'єктом владних повноважень стягнення? Що саме стане критерієм для зміни адміністративного стягнення на користь приватної особи? Легітимно це питання може вирішити лише Верховний Суд України, надавши відповідні роз'яснення і рекомендації або через застосування механізму зразкової адміністративної справи.

Список використаної літератури:

1. Кишинський А.В. Перегляд постанов у справах про адміністративні правопорушення в адміністративному порядку: зміст та прогалини у правовому регулюванні. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 1. С. 113-117.
2. Косінов С. Адміністративна юстиція як основний юрисдикційних механізм контролю за публічною владою. *Вісник Вищого адміністративного суду*. 2012. № 4 (71). С. 263-271
3. Миронюк Р.В. Особливості судового перегляду справ про адміністративне правопорушення в порядку адміністративного судочинства. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія «Право». 2013. Вип. 6. С. 77-82.
4. Пасенюк О. Адміністративна юстиція: перші результати впровадження. *Юридичний вісник України*. 2005. № 52. С. 5.